

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного

факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

01 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ПЛЕНЕРНО-ЖИВОПИСНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво

Обсяг дисципліни кредитів 4 ЄКТС *Шифр дисципліни* ОПП.15

Мова навчання Українська

Статус дисципліни Обов'язкова (професійної підготовки)

Факультет Гуманітарно-педагогічний

Кафедра Технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Вид семестрового контролю
			кредитів ЄКТС	годин	Залік (диференційований)
Д	2	4	4	120	+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Робоча програма складена

старший викладач, Богдан КРУЛИК
Науковий ступінь, учене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1.

Зав. кафедри

Олена САМБОРСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2 Лист погодження

Посада	Назва факультету	Підпис	Ініціали, прізвище
Гарант ОП	гуманітарно-педагогічний		Лариса КОРНИЦЬКА

3 Пояснювальна записка

Пленерно-живописна практика є обов'язковою складовою професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Пререквізити – ОЗП.11 Основи композиції; ОПП.01 Рисунок; ОЗП.13 Кольорознавство; ОПП.05 Живопис.

Постреквізити – ОПП.06 Декоративний живопис; ОПП.07 Експериментальний живопис; ОПП.09 Методика викладання художніх дисциплін; ОПП.17 Педагогічна практика (у дитячих мистецьких закладах освіти); ОПП.18 Переддипломна практика; ОПП.19 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов

ЗК05 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК01 Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК03 Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

ФК09 Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

ФК12 Здатність презентувати художні твори і дослідження мистецтвознавчі у вітчизняному та міжнародному контекстах.

програмні результати навчання:

ПРН01 Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН02 Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН06 Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН07 Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН08 Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН14 Трактувати формотворчі засоби образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їх функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

Метою пленерно-живописної практики є розвиток спостережливості, уваги, закріплення практичних умінь та навичок з основ композиції, рисунку, кольорознавства та живопису отриманих в умовах аудиторних занять, формування поняття про пленер як самостійний вид творчої роботи, вироблення здатності використовувати набуті професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Завдання пленерно-живописної практики:

- ознайомлення та оволодіння техніками швидкого письма (начерки, етюди, замальовки);
- поглиблення та закріплення знань студентів отриманих в процесі вивчення базових професійно-художніх дисциплін під час виконання графічно-живописних робіт на практиці;
- закріплення навичок самостійного визначення композиції у зображенні обраних об'єктів;
- набуття практичного досвіду «швидкого» письма в процесі виконання пленерних завдань (етюдів, начерків, замальовок) з натури;
- збір матеріалу для портфоліо і презентації результатів практики;
- набуття навичок презентаційного оформлення виконаних робіт;
- набуття навиків представлення (презентації) виконаних художніх робіт під час перегляду і захисту результатів практики.

Результатом пленерно-живописної практики має стати ряд живописних робіт виконаних як у манері швидкого письма, так і з більшою аналітичною проробкою об'єктів природи, що можуть стати незамінним матеріалом під час вивчення наступних освітніх компонентів, зокрема таких, у яких необхідні першоджерела для творчого трансформування у виробі декоративного мистецтва; має сприяти особистісному професійному становленню і самовдосконаленню здобувачів вищої освіти, засвоєнню практичних умінь і навичок роботи різними способами та засобами зображення, вчить миттєво емоційно оцінити натуру і визначити її найвиразніші характеристики через власні сприйняття.

4 Зміст та організація практики

4.1 Зміст практики

Пленерно-живописна практика для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» починається на сімнадцятому тижні навчання у четвертому семестрі і триває протягом трьох тижнів.

Пленерно-живописна практика передбачає роботу на пленері. Термін «пленер» (від фр. en plein air) буквально перекладається «на відкритому повітрі». Хоча на пленері може використовуватися будь-яка техніка, живопис має ряд особливостей, властивих саме пленеру і пов'язаних з обмеженим часом виконання роботи.

Пленер у змісті мистецької художньої освіти розглядається як самостійний вид образотворчого мистецтва. Роль пленерної практики полягає у набутті здобувачем вищої мистецької освіти професійних умінь і навичок, зокрема: уміння фокусувати увагу; виділяти з загального головне; бачити нюанси; тренує руку; виробляє індивідуальну манеру письма тощо.

Для здобувачів вищої освіти, що проходять практику, призначається керівник з числа викладачів, які ведуть блок художньо-естетичних дисциплін.

Керівник практики повинен:

- розробляє план-графік проведення практики, в якому визначає види поточних робіт, відповідно до змісту практики;
- визначає можливості практики з урахуванням реальних умов в конкретних природних умовах;
- при потребі розробляє тематику індивідуальних завдань відповідно до програми практики;
- контролює своєчасне прибуття студентів-практикантів на місце практики;
- інформує студентів-практикантів про порядок проходження практики та захисту її результатів;
- консультує їх під час виконання пленерних завдань;
- здійснює контроль за виконанням програми і строками проведення практики;
- забезпечує необхідною документацією, зокрема: програмою, календарним планом, при потребі – темами індивідуального завдання;
- дає рекомендації щодо оформлення і презентації робіт до їх перегляду;
- бере участь у роботі комісії, призначеної завідувачем кафедри для перегляду і захисту результатів пленерно-живописної практики здобувачами вищої освіти.

Здобувач вищої освіти повинен:

- з'явитися на установчі збори та одержати від керівника консультації щодо умов і місць проходження пленерно-живописної практики, необхідну документацію, зокрема: програму, календарний план, при потребі – тему індивідуального завдання;
- пройти інструктаж щодо порядку проходження практики та з техніки безпеки;
- своєчасно з'являтися на визначені керівником місця практики;
- у повному обсязі виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- ести відповідальність за власну діяльність під час проходження практики і виконання визначених програмою робіт;
- послідовно виконувати пленерні завдання (за умови їх узгодження з керівником);
- своєчасно оформити результати практики для їх презентації;
- в установленний термін захистити результати практики.

Поетапність і тривалість проходження практики відображено нижче (Таблиця – Календарний план практики).

Таблиця – Календарний план практики

№/п	Види робіт по тижнях	Години	Підсумки
Перший тиждень		40	
1-й	Ознайомлення з програмою проходження практики		
2-й	Пленер: – зображення квітів, кущів, дерев, каміння тощо; – зображення, тварин птахів, людей.		5-10 робіт
3-й			
4-й			
5-й			
Другий тиждень		40	
1-й	Пленер: – зображення природи; – зображення архітектури та її фрагментів; – зображення вулиці (набережної).		5-10 робіт
2-й			
3-й			
4-й			
5-й			
Третій тиждень		40	
1-й	Пленер: – архітектурний пейзаж; – пейзаж із водоймою.		2-4 робіт
2-й			
3-й	Оформлення виконаних робіт до перегляду		Оформлені роботи
4-й	Організація перегляду		Перегляд
5-й	Захист результатів практики		Залік
Всього годин:		120	

4.2 База практики

Пленерно-живописна практика – це поза аудиторна робота, що проводиться для здобувачів вищої освіти на природі, і яка спрямована на вивчення навколишнього середовища. Це можуть бути міська чи сільська місцевості з їх флорою (квіти, дерева, трави) і фауною (тварини, птахи, плазуни, комахи); історико-культурні заповідники чи вулиці міста з їх ландшафтом та архітектурою; сквери, пляжі, парки з постатями людей тощо. Пленер характеризується швидким виконанням живописно-графічних робіт з передачею емоційних вражень від природи. Зазвичай, це коротко тривалі роботи: начерки, замальовки, етюди.

5 Технології та методи навчання

Процес проходження практики ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні (пояснення, консультування), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження); методи стимулювання і мотивації; інтерактивні методи тощо.

6 Вимоги до оформлення робіт

Кожна виконана робота має бути оформлена згідно загально прийнятих норм щодо презентацій художніх робіт, а саме: бути підписаною і оформленою до перегляду. Щодо оформлення відібраних до перегляду робіт надає керівник практики.

Роботи малого формату розташовують на одній площині обраного формату згідно композиційної доцільності, можливо іншого кольору, для виділення їх на загальному тлі; коли і площина, на якій розташовані начерки і замальовки невеликого формату, і самі роботи виконані на однаковому тлі, то їх необхідно окреслити в рамку.

Роботи більшого формату, зазвичай етюди, при потребі можуть оформлятися у паспорту, або окреслюватися у рамку при потребі «зібрати» композицію – зменшити простір. Певні роботи, під час виконання яких було дотримано правила компоновання зображення на площині, можуть не потребувати такого оформлення.

Усі виконані графічно-живописні роботи представлені до перегляду мають бути підписані. Дані щодо виконаної роботи заповнюються у її нижньому правому кутку у вигляді рамки. Це своєрідний паспорт роботи, який містить:

- вид виконаної роботи та дату її виконання;
- назву роботи (наприклад: Етюд заходу сонця над Бугом);
- техніку виконання за матеріалом (акварель, сангіна, олійний етюд тощо);
- шифр групи, ім'я та прізвище студента,
- керівник практики – Ім'я та Прізвище.

7 Політика проходження практики

Політика проходження практики визначається системою вимог, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію освітнього процесу і практичну підготовку здобувачів вищої освіти. У перший день проходження практики керівником проводяться установчі збори для здобувачів вищої освіти, де ознайомлює їх з метою і завданнями пленерно-живописної практики, планом-графіком її проходження; визначаються і узгоджуються зі студентами-практикантами місце проведення практики (пленеру) тощо. Також, керівник практики зобов'язаний провести інструктаж з безпечної роботи в умовах пленеру.

Успішне проходження практики і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки та активної роботи на пленері, виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачених робочою програмою пленерно-живописної практики.

По завершенню терміну практики, в її останній день, проходить захист результатів практики. Якщо ж з певних причин захист не відбувся в останній день практики, то результати практики презентуються на кафедрі не пізніше одного тижня після її завершення. Форма звітності – перегляд, що здійснюється провідними викладачами кафедри (у складі не менш 3-х осіб разом з ведучим викладачем).

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Якщо програма практики не виконана здобувачем вищої освіти з поважної причини, то деканат встановлює йому індивідуальний графік її проходження. Здобувачу вищої освіти, який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку або не виконав програму практики без поважних причин, надається можливість повторного її проходження у наступному навчальному році із внесенням змін до його індивідуального навчального плану.

Результати практики обговорюються на засіданні кафедри і підводяться її підсумки.

8 Оцінювання результатів практики

Формою підсумкового контролю практики є диференційований залік.

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи може бути зарахований, якщо здобувач вищої освіти набрав не

менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час оцінювання не допускаються.

Результати виконання завдань практики та її захисту оцінюються за 100-бальною накопичувальною шкалою (Таблиця – Кількість балів за кожним із структурних елементів загальної оцінки).

Таблиця – Кількість балів за кожним із структурних елементів загальної оцінки

Оцінка керівника практики			Оцінка комісією	Разом балів
Робота на пленері (1 тиждень)	Робота на пленері (2 тиждень)	Робота на пленері (3 тиждень)	Захист практики (перегляд)	
12-20	12-20	12-20	24-40	60-100

Оцінювання на пленері

При оцінюванні результатів здобувачів вищої освіти на пленері керівник користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань, вміє заповнювати форми звітності, аналізувати їх на помилки та виправляти їх, шукати взаємозв'язки між формами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві помилки.
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки.
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням

	практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Оцінювання перегляду

При оцінюванні перегляду провідні викладачі кафедри (у складі не менш 3-х осіб разом з ведучим викладачем) користуються наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання перегляду

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	На перегляді представлені всі роботи, які характеризуються високою якістю виконання, завершеністю й охайністю. Роботи експоновані відповідно до послідовності вивчення тем у семестрі. Всі роботи закомпоновано й підписано згідно з вимогами. Експозиція засвідчує послідовну позитивну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальним техніками на високому рівні.
Добре (середній)	На перегляді представлені всі роботи, які характеризуються достатньо хорошою якістю виконання, завершеністю й охайністю. Роботи експоновані відповідно до послідовності вивчення тем у семестрі. Всі роботи закомпоновано й підписано із незначними порушеннями інтервалів та відступів. Експозиція засвідчує хоч і позитивну, але не послідовну й не системну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальним техніками на достатньому рівні.
Задовільно (достатній)	На перегляді представлені роботи різної якості виконання, є частково незавершені й неохайні. Роботи експоновані хаотично, без врахування послідовності вивчення тем у семестрі. Не всі роботи закомпоновано й підписано. Експозиція засвідчує хоч і незначну, але позитивну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальним техніками.

Незадовільно (недостатній)	На перегляді представлені роботи низької якості виконання, незавершені й неохайні. Роботи експоновані хаотично, без врахування послідовності вивчення тем у семестрі. Роботи не закомпоновано й не підписано. Експозиція не засвідчує позитивної динаміки у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач не володіє зображувальним техніками.
-------------------------------	---

Накопичена здобувачем вищої освіти сума балів за результатами виконання програми практики трансформується в інституційну шкалу оцінювання та шкалу оцінювання ЄКТС (Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС).

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	<i>Відмінно/Excellent</i> – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		<i>Добре/Good</i> – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		<i>Задовільно/Satisfactory</i> – Найявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	<i>Незадовільно/Fail</i> – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		<i>Незадовільно/Fail</i> – Результати навчання відсутні

Результати захисту з практики заносяться до заліково-екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за двома шкалами оцінювання – інституційною та ЄКТС з підписами членів комісії.

9 Навчально-методичне забезпечення

Освітній процес з освітнього компоненту «Пленерно-живописна практика» забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в Модульному середовищі для навчання MOODLE.

10 Матеріально-технічне та програмне забезпечення практики

Освітній компонент «Пленерно-живописна практика» не потребує матеріально-технічного та програмного забезпечення.

11 Рекомендована література

1. Шпак В. О. Основи живопису. Акварель : навчальний посібник. Київ: КДІДіД ім. М. Бойчука, 2013. 256 с.
2. Сова О. Історичний огляд зародження художньої роботи на пленері : Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. Вип. 2, Ч. 2. С. 227-235.
3. Кисельова Н. Е., Двухжилова А. Н. Навчальна практика – пленер – необхідна складова в системі мистецької освіти. *Молодий вчений*, 2016. Вип. 11. С. 163-166.
4. Чурсіна В. І. Робота на пленері. Проблеми теорії і творчої практики. *Вісник ХДАДМ*, 2011. Вип. 5. С. 149–152.
5. Живопис : навчальний посібник / Чирва О. Ч. та ін. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 149 с.
6. Живопис. Техніка малярства : навчально методичний посібник для студентів художніх спеціальностей. К.-Под. : Аксіома, 2019. 126 с.
7. Музика О. Я. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.
8. Рисунок, живопис, скульптура : Теоретико-методологічні основи комплексного навчання : Навчальний посібник. Львів : Аверс, 2010. 496 с.
9. Шпак В. Основи живопису. Акварель : навч. посіб. К. : АДЕФ-Україна, 2013. 255 с.

12 Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.